

Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара

МАТЕРІАЛИ

П'ятої всеукраїнської
науково-практичної конференції

«Сучасні соціально-гуманітарні дискурси»

ЧАСТИНА III

21 березня 2015 р.
м. Дніпропетровськ

УДК 009(51)

ББК 6/8я52

С 74

Рецензенти:

д-р філос. наук, проф. Шевцов С. В.

д-р політ. наук, доц. Сергєєв В. С.

**Друкується за рішенням Вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
ДНУ ім. Олесь Гончара
(Протокол № 9 від 2 квітня 2015 р.)**

Редакційна колегія:

д-р філос. наук, проф. Токовенко О. С. (науковий редактор), д-р істор. наук, проф. Городяненко В. Г., д-р політ. наук, доц. Тупиця О. Л., д-р філос. наук, проф. Осетрова О. О., к. політ. наук, доц. Пашенко В. І. (відп. секретар).

С 74 Сучасні соціально-гуманітарні дискурси. Матер. V всеукр. наук. конфер. м. Дніпропетровськ, 21 березня 2015 р.): у 5-х частинах. – Д.: ТОВ «Інновація», 2015. – ч. 3. – 144 с.

У збірнику подано матеріали П'ятої всеукраїнської наукової конференції «Сучасні соціально-гуманітарні дискурси», яка відбулася 21 березня 2015 р. Коло обговорених проблем: політичні науки в Україні та світі, зовнішня політика України та міжнародні відносини, досягнення філософії та культурологія, проблеми та перспективи історичної науки в Україні, соціологія та соціальна робота, регіоналістика та краєзнавчі дослідження.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також аспірантів і студентів соціально-гуманітарних факультетів.

ISBN 978 - 966 - 8676 - 85 - 7

УДК 009(51)

ББК 6/8я52

© Дніпропетровський національний
університет імені Олесь Гончара, 2015

© Колектив авторів

ЗМІСТ

Секція «Політичні інститути і процеси в Україні і світі»

Секция «Политические институты и процессы в Украине и мире»

Лавдеєнко А., Кравець А. Ю.	Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні	7
Верестова Г. І.	Основні теорії політичного протесту	9
Вульвінський А. Г.	Сибірський сепаратизм та проблема модернізації Росії: історія питання	13
Гончаренко Н. І.	Реформування виборчої системи – пріоритетний напрямок формування демократичної держави в Україні	18
Губа Р. С.	Изменения в национальном составе крымской политической элиты 1991-2014	21
Дихтемиров М.С.	К вопросу о возможном возникновении нового центра глобализации	24
Жадько В. А., Бідзіля П. О.	Формування політичної єдності українського народу	27
Забродін С. І.	Особливості партійно-ідеологічної ідентифікації у процесі політичної структуризації	30
Кремєна В. І.	Загострення ситуації довкола мовного питання як чинник дестабілізації ситуації в Україні	33
Клименко Д. Л.	Мультикультуралізм в теоріях українських вчених	38
Конах В. К.	Безпекові імперативи розвитку глобального медіа-простору в контексті гібридної війни Російської Федерації проти України	40
Лашко А. О.	Неурядові аналітичні центри як суб'єкти прийняття політичних рішень в Україні	43
Лисота А. Є.	Особливості розвитку громадянського суспільства в Україні: політико-ідеологічний аспект	46
Мошак Д. С.	Фактори змін в електоральній поведінці	48
Насадюк Ю. С.	Політичні цінності суспільства: їх класифікація та функції	51

Олексенко Р. І.	Епоха глобалізації, її вплив на інформаційне суспільство	56
Омельчук Д. В.	Політичні репресії на території СРСР, звільненої від нацистської окупації (1942-1945 рр.)	59
Прошин Д. В.	Демократия, конфликт и терроризм	62
Прядко Т. П.	Політичний популізм: деякі аспекти теоретичного дискусусу	65
Церр П., Кравець А. Ю.	Агресія як різновид політичної поведінки у сучасному політичному просторі	69
Шинкаренко Р. С.	Формування міжнародного іміджу України	71
Шкурко Н. В.	Інституційні механізми формування гендерної рівноваги в Україні	74
Щербак В. М.	Етапи розвитку системи політичного рекрутування в Україні	79

Секція «Історія педагогіки і освіти»

Секція «История педагогики и образования»

Басенко Р. О.	Мистецтво красномовства ранньомодерного учителя-езуїта у контексті перспектив розбудови вітчизняної вищої школи	81
Бесхмельніцина М. М., Коптюх Ю. В.	Штучний інтелект в Київському політехнічному інституті: історія розвитку	84
Бобіна О. В.	Центр кораблебудівної освіти України: до 95-річчя Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова	88
Бондар Т. І.	Ретроспективний аналіз мейстрімінгу в освіті США	91
Літченко О. Д.	Становлення фахового журналу «Дошкільне виховання», як проблема відображення практичних здобутків галузі	95
Марчук М. В.	Допомога безпритульним та бездоглядним дітям у контексті суспільної опіки на Буковині кінця XIX – першої третини XX століть	98

Моїсєєва Т. М.	Училище при Одеському єврейському сирітському будинку: організація навчального процесу (1881 – 1900 рр.)	101
Скакальська І. Б.	Роль інтелігенції Західної Волині міжвоєнного періоду ХХ ст. у розвитку освіти краю	104
Соколова Н. Д.	Верхова їзда як навчальна дисципліна в освітніх закладах України в ХІХ ст.	107
Ховрич С. М.	Земляцтво як соціокультурна складова молодіжного самоврядування в підросійській Україні (наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.)	109
Швалюк І. Б.	Православна освіта у міжвоєнній Польщі ХХ ст.	111

Секція «Теорія і методика навчання і виховання»
Секция «Теория и методика обучения и воспитания»

Драч А. С.	Використання інформаційно-комунікаційних технологій для навчання іноземній мові	114
Корольова М. А.	Теорії сімейного насильства як основні передумови його виникнення	117
Мірошниченко Л. А.	Тестування як засіб контролю якості навчання під час вивчення української наукової мови	119
Пахомова Т. О., Гальченко О.Ю.	Зміст навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англomовного письма в коледжах	122
Сенченко Я. С., Пахомова Т. О.	Професійно орієнтовані проекти в навчанні англійської мови учнів професійних ліцеїв	124
Сердюк Н. М.	Особливості фахової підготовки практичних психологів	127
Стежко Ю. Г.	Мова та мислення: взаємообумовленість у навчальному процесі	129
Степаненко В. І.	Виховання духу толерантності як складова частина профілактики асоціального впливу релігійних культів на підлітків	132

вчителя створити відповідні психолого-педагогічні умови співтворчості. Конструктив у дискусію вносять позитивні «ми-переживання», які, за В.Сухомлинським, можна назвати «емоційним пробудженням розуму» [3, с.125]. Тому першочерговим завданням педагога є створення умов позитивного прояву емоцій, спрямованість розв'язання суперечностей у русло вербалізованого виходу пристрастей, уникнення неприязні на ґрунті несумісності психотипів, розбіжностей у думках. Якомога повне врахування індивідуальних особливостей учнів -- запорука успішності дискусії -- передбачає володіння вчителем методикою діагностування особистості на предмет комунікативної сумісності, а при необхідності і здійснення психокорекції. Тому критерієм, за яким створюється група за інтересами, має бути толерантність, налаштованість на сприйняття думки інших учасників дискусії. Визнання власної думки апріорі єдино істинною живить внутрішню конфліктність особистості і провокує зовнішню агресивність. За безпідставною наполегливістю на власній думці, категоричністю в судженнях під приводом принциповості, як правило, криється догматизм мислення, моральне та інтелектуальне убогство.

Вищим рівнем психолого-педагогічного супроводу дискусії з боку вчителя є забезпечення почуття успішності кожного учасника співтворчості, незалежно від його внеску у пошук істини, розуміння, що його думка сприяла досягненню істини. Це створить позитивну самооцінку, підвищить активність в дискусії.

Стосовно способу і рівня філософствування в дискусіях, то, гадаємо, правомірно виходити з того, що в молодшому шкільному віці учень здатний мислити ще на дофілософському рівні, а в старшому шкільному віці -- на рівні морально-етичних і навіть філософських знань.

Таким чином, вважаємо, правомірно буде зробити висновок, що потенціал діалогу у формуванні критичного мислення криється у філософському розумінні особистості як феномену колективної взаємодії; на практиці -- в готовності вчителів до інновацій, глибокому розумінні людської сутності та вікової психології.

Література:

1. Бахтин М. Проблемы поэтики Достоевского. -- М.: Советский писатель, -- 1983. -- 364с.
2. Лук'янець В., Соболь О. Філософський постмодерн. -- К.: Абрис, 1998. -- 352с.
3. Сухомлинский В. Избр. произв. -- К.: Рад. Школа. -- 1980. -- Т.3. -- 719с.
4. Сухомлинский В. Избр. произв. -- К.: Рад. Школа. -- 1980. -- Т.4. -- 670с.
5. Сухомлинский В. Избр. произв. -- К.: Рад. Школа. -- 1980. -- Т.5. -- 678с.

Степаненко В. І.

ВИХОВАННЯ ДУХУ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ПРОФІЛАКТИКИ АСОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ РЕЛІГІЙНИХ КУЛЬТІВ НА ПІДЛІТКІВ

Проблема профілактики асоціального впливу релігійних культів на

підлітків на сьогоднішній день є актуальною, недостатньо вивченою та охоплює різні галузі знань. Однією зі складових частин сугестивного запряму профілактики асоціального впливу релігійних культів на підлітків у соціально-педагогічному середовищі, де координуючим центром виступає загальноосвітня школа, виступає виховання духу толерантності. У межах даної проблеми передбачено перегляд класними керівниками під керівництвом заступника директора з виховної роботи та психолога планів виховної роботи, включення до них занять, які під тим чи іншим кутом стосуються проблеми асоціального впливу релігійних культів на підлітків. Основними темами класних годин серед учнів 6-8 кл. можуть стати: «Скруглий стіл з сюжетно-рольовими завданнями і проблемними питаннями «Що означає толерантність?»; класна година «Основи доброзичливості» (6 кл.); класні години – «Усі ми різні», «Терпиме відношення до людей» (7 кл.), «Вчися володіти собою», «Чи легко бути не таким?»; «Атмосфера безконфліктної довіри та спілкування» (8 кл.).

Заступником директора з навчальної роботи разом з вчителями історії та етики детально вивчаються навчальні програми предметів, обираються та розробляються теми, що стосуються релігійних питань, формування духовного світу дитини. На уроках при вивченні даних тем використовуються дискусування, евристичні бесіди, розгляд полемічних питань, короткі повідомлення і т. ін.

Зокрема, в 6-му класі учнями вивчається Інтегрований курс («Всесвітня історія. Історія України»). Під час вивчення тем учнями, учитель історії більше, ніж зазвичай, приділяє увагу опануванню складних понять – «влада», «державна», «релігія», «культура», «цивілізація». Також учні оволодівають поняттями: «Біблія», «Коран», «християнство», «веди», «індуїзм», «буддизм», «конфуціанство» тощо. Однією зі змістовних ліній курсу виступає – «Людина – світ уявлень та ідей». Протягом року під час уроків учні отримують знання про наукові та релігійні теорії походження людини, первісні форми релігійних вірувань. Зокрема, підлітками вивчаються особливості духовного життя, культури стародавніх єгиптян, їх міфологічні та релігійні уявлення; релігійні вірування вавилонян; внесок цивілізацій Передньої та Центральної Азії, кіммерійців і скіфів, Індії та Китаю у світову культуру; давньогрецька міфологія і релігія як способи життєсприйняття людей; духовне життя Александрії, Стародавнього Риму; виникнення християнства та християнізація Римської імперії; перетворення християнства на офіційну релігію Римської імперії; духовне життя давніх слов'ян.

Учні 7-х класів на уроках історії України та всесвітньої історії вивчають запровадження християнства як державної релігії Київської Русі та християнізацію Середньовічної Європи. Оволодівають поняттями: «еретик», «інквізиція», «чернечий орден», «духовно-рицарський орден», «хрестовий похід». На заняттях порівнюються роль християнської церкви в ранньому, середньому та пізньому Середньовіччі. Особлива увага звертається на висловлення суджень щодо причині наслідків християнізації Європи.

Паралельно на уроках всесвітньої історії вивчаються теми з виникнення та розвитку інших світових релігій, зокрема: виникнення ісламу в арабських

держав, ісламські моральні цінності, духовна спадщина Індії та Китаю, конфуціанство та індуїзм.

Учнями 8-х класів на уроках історії України та всесвітньої історії вивчаються: становище церкви та духовна спадщина українського народу в 16-18 ст.; утворення греко-католицької церкви (1596 р.); Реформація, Контрреформація, протестантизм, кальвінізм, орден єзуїтів, релігійні війни в країнах Європи; основні здобутки релігій країн Сходу. Порівнюються європейська і східна цивілізації.

Слід відзначити, що учителі, які викладають навчальний матеріал, спрямований на попередження входження підлітка до асоціальних релігійних течій в жодному разі не повинні закликати до вступу у ту чи іншу релігію, не акцентувати увагу на тільки окремих з них, що значно зменшує ризик виникнення конфліктів, протестів з боку віруючих учнів та їх батьків, сприяє формуванню толерантного відношення до представників різних релігій і національностей.

Окрім зазначених програмних тем, які вивчаються учнями більш поглиблено, вчителями у викладання історії може бути інтегровано апробовану й рекомендовану для використання у школах Методику з профілактики залучення школярів в деструктивні релігійні об'єднання та культури І. Галицької та І. Метлик. Дана Методика включає в себе методичну розробку плану-конспекту уроків та додатки, які використовуються у якості допоміжного ілюстративного та роздаткового матеріалу. Вчителям на проведення занять авторами методики рекомендовано використовувати оптимальний навчальний час – 4 академічні години [1].

Курс «Етика» викладається для учнів 6-х класів. Основи етики школярі вивчають за рекомендованим Міністерством освіти і науки України підручником: «Етика. 6 клас» (автори Данилевська О.М., Помегун О.І.) [2]. До навчально-методичного забезпечення з етики для учнів 6 класів входить «Робочий зошит з етики для учнів 6 класу» (автор Данилевська О.М.) (видавництво «Літера ЛТД»). Вивчення окремих тем курсу передбачає виховання в учнів поваги до свободи совісті, релігійних та світоглядних переконань інших людей, здатності до співжиття в полікультурному та поліконфесійному українському суспільстві. Два рази на рік вчителям можна проводити відкриті уроки з етики, на яких були б присутні батьки учнів. Заняття з етики проходять один раз на тиждень. Вивчаються наступні основні теми: «Цінності людини в сучасному світі»; «Людина — частина Всесвіту»; «Моральні виміри спілкування»; «Цінності демократичного громадянського суспільства».

Таким чином, основними завданнями занять з виховання духу толерантності щодо попередження асоціального впливу релігійних культур а підлітків є формування у них: знань про права і свободи людини у сфері віросповідання, історичні аспекти становлення тієї чи іншої релігії у державах та поза їх межами, її вплив на суспільні процеси та становлення державних відносин; толерантного відношення до представників усіх релігій і національностей; моральних й духовних цінностей. Увесь матеріал подається в ненав'язливій формі та дотримуючись принципів універсальності і терпимості в межах цієї проблеми, які вимагають виступати

проти будь-яких форм дискримінації на ґрунті релігійних переконань.

Література:

1. Галицкая И. А. Новые религиозные культы и школа: пособие для руководителей образования и учителей / И. А. Галицкая, И. В. Метлик. – М.: Сентябрь, 2001. – 208 с.
2. Данилевська О. Етика: Підруч. для 6-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. Данилевська, О. Пометун. – К.: Генеза, 2006. – 192 с.

Терепицій С. О.

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ НАДАННЯ ГЛОБАЛЬНО КОНКУРЕНТНИХ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ

Серед сучасних дослідників присутня думка про нівелювання значення національної держави в системі освіти. На перший погляд, ця позиція є очевидною, оскільки з ростом комунікації та транс державних механізмів взаємодії педагогічних суб'єктів роль національного регулювання повинна була зменшитися. Проте, адміністративні зрушення усе більше проникають в роботу навчальних закладів, формуючи для них головні прерогативи їх реформування.

Очевидно, освіта не може залишитися незмінною під впливом глобалізації, на це існує ряд специфічних причин. По-перше, освіта як інструмент соціалізації, мусить готувати майбутнього спеціаліста та особистість до проблем які її чикають у новому мультикультурному світі, по-друге, сама структура освіти зазнає змін під впливом вимог ринку та суспільства, по-третє, розширення споживацького поля освітніх закладів зумовлює адаптацію навчальних планів до потреб ширшого кола реципієнтів тощо.

У 2000 році UNESCO в рамках програми «Освіта для всіх», поставила перед собою список цілей на 15 років (Millennium Development Goal), що станом на 2015 рік будуть досягнуті лише частково. В зв'язку з цим Організація ООН з питань освіти та культури розпочинає роботу над формуванням нового порядку денного розрахованого на 2030 рік. Нас, з огляду на мету нашого дослідження, цікавлять головні освітні тренди, за якими тяжіє світове педагогічне співтовариство.

У позиційному листі «Освіта після 2015» на освіту покладається важлива роль індикатору справедливого світового розвитку, а також одного із засобів ліквідації конфліктів, що так актуально для нашої держави в даний час. «В умовах стурбованості соціальною нерівністю та нерівною участю людей в світовому розвитку, із збереженням внутрішніх і міжнаціонального конфліктів і соціальної напруженості, підвищена увага приділяється центральній ролі освіти у зміцненні миру та соціальної згуртованості. З цієї точки зору, освіченість у принципах «глобального» громадянства, участь громадянському суспільстві, а також навчання жити разом вийшли на перший план в якості ключових завдань соціального виховання. Крім того, у зв'язку із зростанням населення, зміною клімату, деградацією навколишнього середовища та всеосяжному дефіциту природних ресурсів, освіта для досягнення сталого розвитку набирає обертів у всьому світі» [1,